

SAĞLIKLI KENTLER

MURAT KURUM*

Türkiye derin tarihi kökleriyle kadim şehircilik kültürüne sahip bir ülke. Bu kültürün en yüksek ideali de insan olmuştur. İnsan odaklı şehircilik yaklaşımları mekâna ve mimariye yansımış ve medeniyet değeri eserler olarak ortaya çıkmışlardır. Şehirlerimiz günümüzde de medeniyetimizi ve şehircilik geleneklerimizi yaşatan en önemli değerlerimizdir. Ancak bizim için olduğu gibi tüm insanlık tarihi açısından da bugün şehircilik her zamankinden daha önemli bir faaliyet alanı haline gelmiştir. Üretimin, ulaşımın, eğitimin, sağlığın, sanatın, sporun ve ticaretin merkezi şehirler, sürdürülebilir politikalara her zamankinden daha çok ihtiyaç duyuyor. Depremlerden iklim değişikliğine, salgın hastalıklardan uluslararası ilişkilerde yaşanan olumsuz gelişmelere, küresel ticarete yaşanan kısıtlamalardan savaş ve çatışmalara kadar her alanda ilişkilerin kırılgan olduğu tarihi bir dönemde, kadim medeniyetimizin en kıymetli hazineleri şehirlerimiz daha da önemli hale geldi. Çünkü şehirlerimizin günlük sosyo-ekonomik yaşantısının risk ve tehditler nedeniyle kesintiye uğraması ülke ekonomisini ve yaşantısını da derinden etkileyecektir. Bu nedenle şehircilik faaliyetleri çok daha stratejik adımların atılması gereken sürdürülebilir politikaların sergilenmesi gereken bir sektör olmuştur. Bu anlamda Bakanlık olarak “Medeniyetimizi Yaşatan İklim Dostu Şehirler” sloganıyla, geleceğin sağlıklı, güvenli ve yaşanabilir akıllı şehirlerini kurmak için çalışmalarımızı yürütüyoruz. Şehircilik çalışmalarımızın tamamını sağlıklı nesiller yetiştiren sağlıklı şehirler, müreffeh

bir gelecek ve güçlü yarınlar için azim ve kararlılıkla çalışıyoruz.

Şehirlerimizin tarihi ve kültürel dokusuna sadık kalarak vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini korumak; çocuklarımız, yaşlılarımız, engellilerimiz için, daha yaşanabilir, daha güvenli ve daha sağlıklı şehirler kurmak için çalışıyoruz. Şehirlerimizi çevreye duyarlı ve insan odaklı imar, inşa ve ihya ediyor, geleceğe hazırlıyoruz.

Ekolojik koridorlarıyla, millet bahçeleriyle, bisiklet ve yürüyüş yollarıyla, mahalle kültürünü ve komşuluk ilişkilerini yaşatan yatay mimarisıyla; afetlere dayanıklı sosyal donatı merkezli konut ve akıllı şehir projeleriyle dünyada örnek bir şehircilik anlayışıyla hareket ediyoruz. Yaptığımız tüm çalışmalarda dünya genelinde yaşanan deprem ve iklim değişikliğine bağlı afetleri, salgın hastalıkları göz önünde bulunduruyoruz. Sosyal donatı merkezli konut ve akıllı şehir projeleriyle geleceğe güvenle bakan güçlü şehirler inşa ediyoruz.

Şehirciliği üreten, eşit dağıtan, adil, sağlıklı, güvenli, herkes için erişilebilir ve ulaşılabilir yaşam merkezleri olarak değerlendiriyoruz. Tüm bunları yaparken şehirlerimizin tehdit eden en büyük risklerden birinin deprem olduğu gerçeğiyle hareket ediyoruz. Ülkemiz bir deprem gerçeğiyle karşı karşıya bulunuyor. Hani İbni Haldun “Coğrafya kaderdir” diyor ya; hakikaten tam anlamıyla böyle bir durum söz konusu. Çünkü son 120 yılda depremlerde 80 bin canımızı kaybettik. Bu nedenle çalışmalarımızda afet riskini her zaman ön planda

* Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

tutuyoruz. 1999 Marmara Depremi ülkemiz için bir milat oldu. Bu deprem aynı zamanda 2002 yılından sonra ülkemizde şehirciliğe ve şehirleşmeye bakış açısında büyük değişimlere yol açtı. 2002 yılında yeni bir şehircilik ve imar süreci başlattık. Depreme bağlı can kayıplarının önüne geçmek için yeni ve tarihi adımlar attık. Çok önemli yeni yasal düzenlemeler ve uygulamalar getirdik.

Kentsel Dönüşüm

Deprem yönetmeliğini hazırlayarak, yapı denetim sistemi, zorunlu deprem sigortası gibi uygulamaları hayata geçirdik. AFAD Başkanlığımızı kurduk ve konut üretim çalışmalarını hızlandırdık. 2012 yılında yaşanan Van Depremi sonrası 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun yürürlüğe girdi. Afet öncesinde de vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğini teminat altına alacak kalıcı çözümlerimizi, çalışmalarımızı hızlı ve kararlı bir şekilde hayata geçirdik. Bu kapsamda şehirlerimizi her geçen gün sağlıklı yapı stokundan temizliyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2012 yılında başlattığı Yerinde, Gönüllü ve Hızlı Kentsel Dönüşüm Seferberliğimizi "İklim Dostu Yeşil Dönüşüm" sloganıyla sürdürüyoruz. Seferberlik ruhuyla; tam 3 milyon konutumuzun dönüşümünü, milletimizle, belediyelerimizle birlikte tamamladık. 12 milyonu aşkın vatandaşımızın can ve mal güvenliğini, hep birlikte teminat altına aldık. Sadece geçtiğimiz yıl 80 bin konutumuzun deprem dönüşümünü gerçekleştirdik. Şu an hâlihazırda sahada toplam yatırım bedeli 120 milyar lira olan 350 bin konutumuzun dönüşümüne devam ediyoruz.

Elbette, dünyaya gözümüzü ilk açtığımız, ilk yürüdüğümüz ev, gezip oynadığımız, güzel anılar biriktirdiğimiz sokaklar bizim en kıymetli mekânlarımızdır. Bu evlerimiz, genellikle yatay mimariyle yapılmış, sokağa veya bahçeye açılan yaşamla bütünleşmiş evlerdir. Bugün vatandaşlarımızın çoğu tıpkı bu şekilde bahçeli ve az katlı binalarda yaşamak istiyor. Bugün, sahada inşası devam eden 350 bin dönüşüm konutu ve sosyal konutumuzu; aynen o eski günlerde olduğu gibi huzurlu olacağımız, komşularımızla birlikte yaşayacağımız şekilde ve ortamda, yatay mimariye, her bölgenin özgün mimarisine göre inşa ediyoruz.

Kentsel dönüşüm sürecini daha sağlıklı yönetmek adına çok önemli finansal adımlar attık. Riskli yapı olarak tespit edilen konut ya da iş yerlerine

verilecek kredi tutarları ve kullandırma sürelerini değiştirdik. Cumhurbaşkanlığı Kararı ile riskli yapı olarak tespit edilen mülkler için bankalardan kullandırılacak kredilere, Bakanlık olarak sağladığımız destek limitlerini iki katına çıkardık. Kentsel dönüşümle şehirlerimizi her türlü afete karşı dirençli hale getiriyoruz. Sağlıklı ve güvenli şehirler artık bir tercih değil zarurettir. İnşallah 2035 yılına geldiğimizde Türkiye'nin deprem riski olan bölgelerinde kentsel dönüşüme girmemiş tek bir binamız kalmayacak.

Enerji verimli, çevre dostu akıllı binalar yapıyor, diğer yandan tarihi kent meydanlarımızı asıl kimliğine kavuşturuyoruz. "Tarihe vefa, geçmişe saygı" sloganıyla; bugün 45 ilimizde; 80 tarihi meydanımızı yeniden ihya ediyoruz, canlandırıyoruz. Ayrıca kent merkezinde kalmış sanayi alanlarını da şehir dışında kurduğumuz yeni ve modern sanayi alanlarına taşıyoruz. Bu kapsamda 11 farklı projede 7.450 sıfır atık sanayi dükkânı inşa ediyoruz. Bu sayede bir yandan şehirlerimize nefes aldırıyor diğer yandan kırılğan ve eski yapı stokunun yerine dayanıklı, dirençli, sağlam iş yerleri kuruyoruz. İş, yaşam ve üretim merkezlerinin her birini ayrı bir noktada topluyor, tüm bunları akıllı ulaşım ağlarıyla birbirine bağlıyoruz. Sağlıklı bir şehir kurmanın öncelikli adımı olan kentsel dönüşüm bu anlamda Türkiye'mizin geleceğine yaptığımız çok önemli bir yatırımdır.

TOKİ

Kentsel dönüşüm projelerimizin dışında sosyal konut projelerimizi de sağlıklı nesiller güçlü yarınlar için azim ve kararlılıkla yürütüyoruz. Bundan tam 20 yıl önce; bu ülkede kimse evsiz, okulsuz, hastanesiz, yolsuz, susuz, elektriksiz kalmasın; kimse umutsuz ve çaresiz olmasın diye sosyal konut hamlelerimiz tarihi ve stratejik bir adım olarak başlattık. Cenab-ı Allah'a hamdolsun TOKİ'mizle yaklaşık 5 bin şantiyemizde, dünyada eşi benzeri olmayan bir konut sayısına ulaştık ve ülkemize tam 1,1 milyon sağlıklı yuva kazandırdık. Bugün dünyada TOKİ gibi bu kadar konut üreten başka hiçbir kamu kuruluşu yok. Bu anlamda TOKİ adeta bir rekor kırmıştır. Bunu da 20 yıl içerisinde yaparak milyonlarca vatandaşımıza sıcak yuva sağlamış bir kurumdur.

Bugün müreffeh ülkeler diye tabir edilen Avrupa ülkelerinde bile konut anlamında yaşanan sıkıntıları hep birlikte takip ediyoruz. Almanya'da, İngiltere'de vatandaşlar özel şirketlerin elindeki konutların yüksek karlarla satıldığından şikayetçi. Bunun için pro-

testolar gerçekleştiriyorlar. Kar için değil, insan için konut diyorlar. Bu noktada TOKİ Başkanlığımız çok önemi misyonlar üstlendi. Hatta 2021 yılında tüm dünyada tedarik zincirinin bozulduğu, enflasyonun zirve yaptığı bir dönemde Türkiye genelinde birinci el konut satışlarında TOKİ'nin payını %14'e yükselttik. TOKİ'mizin çalışma alanını da; sosyal konut üretimi, kentsel dönüşüm projeleri, tarihi alanların ihyası, yeni sanayi alanları üretimi, millet bahçeleri, afetler sonrası konut ve sosyal donatı üretimi ve yurtdışında konut yapımı gibi 7 farklı alanda yürüterek daha da genişlettik. Enerji verimli, sıfır atığa uyumlu, çevreci teknolojilerle bütünleşmiş, akıllı ve yeşil konutlar, binalar üretiyoruz. Yine vatandaşlarımızın uzun vadeyle düşük taksitlerle konut sahibi olmalarını sağlıyoruz. Bu anlayışla; 50 bin ve 100 bin sosyal konut projelerimize tüm hızımızla devam ediyoruz. Bu sayede dar gelirli vatandaşlarımızın yaşadığı bölgelerde sosyolojik sorunları da kökten çözüme kavuşturuyoruz. Dar gelirli ailelerimizi ve çocuklarımızı şehrin tüm sosyal imkânların tamamına ulaşabilir hale getiriyoruz. Ulaşımıyla, yeşil alanlarıyla, alışveriş merkezleriyle, spor salonlarıyla, çocuk oyun alanlarıyla, otoparklarıyla, bisiklet ve yürüyüş yollarıyla vatandaşlarımıza yeni yaşam merkezleri kuruyoruz. Vatandaşlarımıza sıcak bir yuva imkânı sağlamak için bugüne kadar belirlediğimiz tüm hedeflerimize ulaştık. Hedefimiz; daha çok konut üreterek, dar gelirli hiçbir vatandaşımızı evsiz bırakmamaktadır.

Millet Bahçeleri ve Ekolojik Koridorlar

İklim değişikliğiyle birlikte önemi artan bir diğer projemiz ise millet bahçelerimiz. Sağlıklı bir şehrin insan doğasına hitap etmesi gerektiği gerçeğiyle şehirlerimizdeki yeşil alan miktarını artırıyoruz. Şunu çok iyi bilmemiz gerekiyor; doğal ekosistemler; iklim değişikliğinin getirdiği kuraklık, hastalık, fırtına gibi yeni koşullara karşı direnci artırmaktadır. Bugün milyarlarca insan, şehirlerde yaşıyor. Ancak ormanların sağladığı oksijeni soluyor, meralarda yetişen gıdaları tüketiyor, nehirlerdeki suyu içiyor. Hepimizin yaşam kaynağını tabiattan alıyoruz. İnsanlık geç de olsa bu gerçeği gördü. 21. yüzyılın şehirleri doğadan tamamen kopmuş yerler değil; artık açık alanlarıyla, yeşil alanlarıyla nefes alan mekânlar olacaktır. Çünkü devletlerin en büyük yatırımları, gelecek vizyonları ve hedefleri bu noktaya kilitlenmiş durumda.

Bu manada en değerli yatırımlarımız olan yeşil alanlarımız, şehirlerimizin nefes alması, emisyon

azaltımı, afetleri azaltma anlamında son derece önemli. Bugün, yüzlerce belediyemizin sınırlarından geçen ekolojik koridorlarımızla; ülkemizi kuzeyden güneye, doğudan batıya mavi ve yeşil ağlarla örüyoruz. İnsanımızın doğayı yeniden keşfetmesini sağlıyor, şehirlerimize yeni nefes koridorları açıyoruz. Ülkemizin doğa, kültür ve şehir turizmine çok önemli bir katkı sunuyoruz.

Artık o binaların arasına yapılan birkaç kamelya ve banktan oluşan, sadece yapmış olmak için yapılan parkları gündemimizden çıkardık. Yerine ecdat yadigarı bahçe kültürümüzü yaşattığımız, içerisinde millet kıraathanesinin, millet kütüphanesinin, yapay göletlerin, çocuk oyun alanlarının, endemik türlerin, bisiklet ve yürüyüş yollarının bulunduğu millet bahçesi kavramını getirdik.

İşte bugün, 81 ilimize 81 milyon m² millet bahçesi kazandırma hedefi doğrultusunda "Türkiye'nin Büyük Ekolojik Dönüşümü"nü daha da hızlandırıyoruz. Bu kapsamda bir yeşil alan seferberliği başlattık. İstisnasız tüm bahçelerimizi; kolayca ulaşılacak yakınlıkta ve şehirde olduğumuzu unutturacak doğallıkta düzenliyoruz. Şehirlerimizin direncini artırmak, insan odaklı bir şehir kurmak için 81 ilimizde 441 millet bahçesi yapıyoruz. Bu millet bahçelerinden 127'sinin yapımını tamamladık. Diğer millet bahçelerimizin yapım çalışmaları da devam ediyor. 2023 yılına, Cumhuriyetimizin 100. yılına geldiğimizde ise 81 ilimize 81 milyon metrekaare millet bahçesi hedefimizi gerçekleştirmiş olacağız.

Bisiklet ve Yürüyüş Yolları

Sağlıklı nesiller yetiştiren sağlıklı şehirler kuruyoruz. Şehirlerimizde emisyon salımını azaltacak, doğal güzellikler içerisinde güzel vakit geçirebilecekleri ve spor yapabilecekleri aktivite altyapısını da genişletiyor ve büyütüyoruz. Bu anlamda ülkemize 2023 yılına kadar 3.000 km bisiklet yolu hedefimizin şu ana kadar belediyelerimizle birlikte 1.600 km bisiklet yolunu tamamladık. 500 km bisiklet yolunun ise çalışmalarına hızla devam ediyoruz. Ayrıca, 60 km yeşil yürüyüş yolunu ve 7 km çevre dostu sokağı vatandaşlarımızın hizmetine açtık. 60 km yeşil yürüyüş yolunun çalışmaları ise devam ediyor. Ayrıca, Avrupa Bisiklet Ağı ile bağlantılı, ülkemizin tarihi, doğası ve kültürüyle öne çıkan bölgelerini de kapsayacak 3.165 km güzergâh için Şehirlerarası Ulaşım ve Turizm Amaçlı Bisiklet Yolları Master Planımızı hazırladık, çalışmalarımızı başlattık. Bisiklet yolu pro-

jelerimiz sağlıklı şehirler politikamızın ayrılmaz bir parçası olarak sağlıklı nesillerin ve güçlü yarınlarımız için de son derece önemli.

Akıllı Şehirler

Nüfus artışına bağlı olarak gelecekte şehirlerimizin yönetimi ve kaynakların etkin kullanımının yönetimi daha da karmaşık hale gelecek. Buna bağlı olarak kaynaklarımızı daha etkin, daha verimli kullanmak, doğamızı ve çevremizi korumak için yeni akıllı şehir uygulamalarımızı yaygınlaştıracak çalışmalar yürütüyoruz. Gelecek nesilleri anlayan ve kendini dünyaya anlatan şehirler inşa etmek için gayret ediyoruz. Tüm kentsel dönüşüm, sosyal konut ve kamu binalarımızda sıfır atık uyumlu akıllı şehir uygulamalarını hayata geçiriyoruz. Akıllı teknolojileri bölgesel ve ulusal ölçekte yaygınlaştırmak için tüm illerimizin entegre olduğu bir sistemi de hayata geçiriyoruz. Şehirlerimizin acil ihtiyaçlarına odaklanıyor, her şehrin kendine özgü akıllı şehir stratejilerini geliştiriyoruz.

Akıllı Şehir projelerimizle trafik kontrol sistemlerinden enerji ve atık yönetimine, hava kirliliğinden gürültü kirliliğine, su israfından ulaşım sistemlerine kadar şehir yaşamına dair her şeyi akıllı uygulamalarla donatıyoruz. Şehir hayatına adapte edilmiş dikey tarım, sosyal donatı altı tarımsal üretim merkezleri, su hasadı yapan akıllı kaldırımlar, yaya geçitleri ve binalarla şehir hayatını karmaşık olmaktan çıkarıyoruz. Şehirlerimizi; okullarıyla, parklarıyla, yeşil alanlarıyla, kreşleriyle, kütüphaneleriyle, sosyal, kültürel ve tarihi alanlarıyla bütüncül bir yaklaşım içerisinde inşa ediyoruz. Yenilenebilir enerji sistemlerini yaygınlaştırıyoruz. Enerji tasarrufu sağlayan, kendi enerjisini üreten, yağmur hasadı yapabilen akıllı binalar, akıllı kaldırımlar yapıyoruz. İstanbul'un dönüşümü için çok önemli olan ve Esenler ilçemizde başlattığımız 60 bin konutluk dev kentsel dönüşüm projemizi de akıllı şehir konseptinde tasarladık. Yine bu yıl seri üretimine başlayacağımız yerli otomobilimiz de akıllı şehir uygulamalarına uyumlu olacak. Bu entegrasyonu sağlayabilmek için de gerekli olan şarj istasyonlarının altyapılarını inşa ederek navigasyon uygulamalarının yapımında artık son aşamaya geldik.

Atık Yönetimi

Şehirler aynı zamanda üretim ve yaşam faaliyetlerinin yoğun olduğu yerler. Bu anlamda

şehirler aynı zamanda düzenli atık üreten merkezlerdir. Özellikle doğal çevreye zarar verebilecek atıkların, kimyasalların ve her türlü katı sıvı atığın yönetimi son derece mühim. Bu noktada denizlerimizi, göllerimizi ve akarsularımızı korumak için çok önemli projeleri tamamladık. Aritma tesislerimizle, bugün belediye nüfusunun %89'una atıksu arıtma hizmeti veriyoruz. İnşallah 2023 yılına geldiğimizde, hiçbir atıksu, arıtılmadan doğaya deşarj edilmeyecek. 2021 yılının ilk yarısı itibariyle arıtılarak kullanılan atıksuların oranını ise %3,55'e çıkardık. Hedefimiz bu oranı 2023 yılında %5'e, 2030 yılında ise %15'e çıkaracaktır.

Havzalarımızı, denizlerimizi, hava kalitemizi ve kirletici vasfı yüksek olan tesisleri online olarak izlediğimiz, Sürekli İzleme Merkezi'mizi kurduk.

413 atıksu arıtma tesisinden deşarj edilen atıksularları gerçek zamanlı olarak izliyoruz. Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri ile arıtma tesisi çıkış suları değerleri yükseldiğinde alarm durumları il müdürlüklerimize ulaşmakta ve yasal işlem yapılmaktadır.

Tesislerde yaptığımız denetimlerin yanı sıra Denizlerde Bütünleşik Kirlilik İzleme Programı çalışmalarını kapsamında 11 enstitü ve 3 araştırma gemisi ile tüm denizlerimizde toplam 423 istasyonda kirlilik ve kalite durumunu izliyoruz. Ayrıca 2002 yılında 15 olan katı atık düzenli depolama tesisi sayımızı, 2021 yılı Ekim ayı itibariyle 91'e çıkardık. Bu tesislerle, 1.195 belediyede nüfusumuzun %86'ine, yani 65,8 milyon vatandaşımıza hizmet veriyoruz. Bu alanlarda sadece atığı depolamıyor, geri kazanıma öncelik veren ön işlem tesislerini de hizmete alıyoruz. Hedefimiz 2023 yılında ülke nüfusunun tamamının katı atık düzenli depolama hizmetinden faydalanmasını sağlamaktır.

Mobil Atık Takip Sistemimiz ile tehlikeli atık taşıma sürecini 7/24 izliyoruz. Bugüne kadar 12 milyon ton tehlikeli atığın güvenli taşınarak bertarafını sağladık ve 86 bin ton plastik atığı geri dönüştürdük.

İklim Diplomasisi

Tüm bunların yanı sıra Paris İklim Anlaşmasına taraf olmamızla birlikte Bakanlık çalışmalarımızda yeni ve tarihi bir döneme de girdik. Türkiye'nin ve şehirlerimizin iklim dostu yeşil dönüşümü gibi şehircilik tarihimiz için çok önemli bir süreci başlattık. Bu anlamda Bakanlığımız Yeşil Kalkınma devriminin çatı bakanlığı olma görevini de üstleniyor. Cum-

hürbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkladığı 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma Devrimi hedefleri doğrultusunda uluslararası alanda çok önemli çalışmalar yürütüyoruz. Geçtiğimiz Kasım ayında hep birlikte ölkemizin iklim diplomasisi adına çok önemli tarihi adımlar attık. COP26 İklım Zirvesine katılarak burada ölkemizi en güzel şekilde temsil ettik; COP22 ye de ev sahipliği yaparak Akdeniz ölkelerini ölkemizde ağırlardık.

“Yeşil Kalkınma Yolunda Türkiye” temalı istişare toplantımızı ve akabinde Türkiye İklım şurasını düzenledik. Yine iklim koordinasyon kurulu toplantımızı ve Londra'da Birleşik Krallık Türkiye İklım Konferansını gerçekleştirdik. Bakanlık olarak ölkemizin, dünyanın ve insanlığın geleceği için çok önemli vazifeleri yerine getiriyoruz. Bu anlamda çalışmalarımızı uluslararası iş birliğini daha sağlıklı yürütebilmek için

7 ölkeye 10 Çevre şehircilik Müşaviri göndereceğiz. ABD, Belçika, Fransa, İsviçre, Kenya, Katar, Rusya gibi ölkelerde önümüzdeki aylarda müşavirlerimiz görev yapmaya başlayacaklar.

Küresel dinamiklerin kökten değişmeye başladığı şu günlerde Türkiye'nin 20 yıl önce Cumhurbaşkanımızın liderliğinde başlattığı kalkınma hamlesini tüm risk ve tehditlere rağmen azim ve kararlılıkla yürütüyoruz. Bu uğurda şehirlerimiz sürdürülebilir kalkınmanın merkezleri olarak ölkemizin hedeflerine ulaşmasında dinamo görevi görmektedir. Bakanlık olarak tüm paydaşlarımızla birlikte üzerimize düşen sorumlulukları yerine getirmenin gayreti içerisindeyiz. Bugün attığımız her adımı gelecek nesillerimizin daha mutlu, daha müreffeh ve daha yaşanabilir bir öлке ve dünya bırakmak için atıyoruz.